

První prokázaný nálezn sekáče *Platybunus pinetorum* v České republice

Pavel Bezděčka

Muzeum Vysočiny Jihlava, Masarykovo nám. 55, 586 01 Jihlava; e-mail: bezdecka@muzeum.ji.cz

BEZDĚČKA P. 2010: První prokázaný nálezn sekáče *Platybunus pinetorum* v České republice (The first exact record of harvestman *Platybunus pinetorum* from the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 1: 32–33. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 9-6-2010.

Abstract. The first finding of the harvestman *Platybunus pinetorum* (C. L. Koch, 1839) is reported. Finding circumstances and historical published data about an occurrence of this species in the Czech Republic are discussed. This finding increased the number of harvestmen species in the Czech Republic to 36.

Key words: *Platybunus pinetorum*, Opiliones, harvestmen, Český les Mts., western Bohemia, Czech Republic

ÚVOD

Na území střední Evropy je v současnosti známo šest druhů rodu *Platybunus* C. L. Koch, 1848. Severně a severozápadně od Karpat a Alp se vyskytují pouze tři druhy, a sice *Platybunus bucephalus* (C. L. Koch, 1835), *Platybunus pallidus* Šilhavý, 1938 a *Platybunus pinetorum* (C. L. Koch, 1839). Zatímco první dva jsou již dlouhá desetiletí dokumentovány z území naší republiky, o druhu *P. pinetorum* byla dosud podána pouze jediná informace z 19. století (BÁRTA 1869). Jedná se o klasickou faunistickou práci o pavoucích severních Čech. V závěru této práce uvedl Bárta sedm druhů sekáčů, mimo jiné i druh *Platylophus alpestris* K., u něhož uvádí: „na cestě z Maxdorfu do Král. mlýna v lese velmi hojný“ (Maxdorf = současná obec Maxičky ležící na severovýchod od masivu Děčínského Sněžníku, asi 5 km severozápadně od středu Děčína).

Druh uvedený v Bártově práci je dnes chápán jako *Platybunus pinetorum* (C. L. Koch, 1839) a *Platylophus alpestris* C. L. Koch, 1839 je veden jako jeho mladší subjektivní synonymum (HALLAN 2008). V české literatuře se informace o *Platybunus pinetorum* na našem území objevuje ještě dvakrát, když KRATOCHVÍL (1934) a ŠILHAVÝ (1956) opakují Bártův údaj z roku 1869. V novějších publikacích o českých sekáčích již *Platybunus pinetorum* není diskutován a není ani zahrnut do moderních seznamů české fauny (cf. KLIMEŠ 2000, BEZDĚČKA 2008).

NÁLEZ

V květnu 2010 jsem zpracovával vlastní sběry sekáčů z Českého lesa z roku 2008. V materiálu z masivu

Čerchova jsem determinoval jednu dospělou samici *Platybunus pinetorum* (Obr. 1).

Nálezové okolnosti: Český les, Čerchov 940 m n. m., (6642b), souřadnice 49°22'34,18" N, 12°08'08,15" E, 4.IX.2008, 1 ♀, lgt., det. et coll. P. Bezděčka.

Lokalita se nachází 1500 m jihovýchodně od vrcholu Čerchova, ve starém smíšeném horském lese (buk, jedle, smrk) s bohatým podrostem (Obr. 2). Panovalo

Obr. 1. *Platybunus pinetorum* z Českého lesa.

Fig. 1. *Platybunus pinetorum* from the Český les Mts.

chladné (12°C), deštivé počasí, exemplář byl nalezen na kmeni smrku ve výši přibližně jednoho metru.

DISKUZE

Vzhledem k tomu, že Bártův sběr z 19. století se s největší pravděpodobností nedochoval (A. Kůrka, Národní muzeum Praha, os. sdělení), nelze dnes prokázat, zda jím publikovaný *Platylophus alpestris* byl skutečně recentním *Platybunus pinetorum* nebo se jednalo o jiný druh tohoto rodu, nejspíše *P. bucephalus*. Tato záměna by nebyla nijak výjimečná, protože rozlišovací znaky jednotlivých druhů rodu *Platybunus* byly v průběhu let upřesňovány a ustálily se teprve zásluhou MARTENSE (1978). Martens v tomto zásadním díle pojednávajícím o sekáčích střední Evropy diskutuje i starší pochybné údaje nejen z Německa, ale i z tehdejší ČSSR, přičemž vycházel z práce ŠILHAVÉHO (1956). Šilhavého informaci o výskytu *P. pinetorum* v severních Čechách (= Bártův údaj) však nekomentoval a druh pro naše území nevedl (cf. MARTENS 1978, pp. 262–263).

Možnost výskytu *P. pinetorum* v severních Čechách dříve i v současnosti nelze jednoznačně vyloučit. Skutečnost, že se tento druh vyskytuje na většině území Německa (AG 2010) tuto možnost evokuje, jak dokládá i úvaha o možnosti jeho výskytu ve vyšších pohořích Sudet (STARĚGA 2000). Naprostá většina dosavadních německých nálezů je ale soustředěna do jižní poloviny země, v několika případech i do blízkosti naší státní hranice (AG 2010). Proto jsem v komentovaném checklistu sekáčů ČR v kapitole věnované druhům, jejichž nález na našem území předpokládám, pro *P. pinetorum* uvedl možný výskyt „nejspíše v horském oblouku tvořeném Novohradskými horami, Šumavou, Českým lesem a Krušnými horami“ (BEZDĚČKA 2008).

Obr. 2. Lokalita nálezů *Platybunus pinetorum*.

Fig. 2. Locality of find of *Platybunus pinetorum*.

ZÁVĚR

V roce 2008 jsem v Českém lese, nedaleko vrcholu Čerchova, našel jednu samici sekáče *Platybunus pinetorum*. Tento druh byl pro naše území uveden před sto čtyřiceti lety Bártou (1869) z okolí Děčínského Sněžníku jako *Platylophus alpestris*. Bártův údaj zopakovali KRATOCHVÍL (1934) a ŠILHAVÝ (1956), modernější literatura tento údaj pomíjela (MARTENS 1978, KLIMEŠ 2000, BEZDĚČKA 2008). Je možné, že se jednalo o záměnu s druhem *Platybunus bucephalus*, ale nelze to ověřit, protože starý Bártův nález se s nejvyšší pravděpodobností nedochoval.

Nález v Českém lese je tedy potvrzením výskytu druhu *P. pinetorum* v Čechách a rozšiřuje tak seznam sekáčů České republiky na 36 druhů.

PODĚKOVÁNÍ

Za připomínky k textu děkuji (v abecedním pořadí a bez titulů): L. Dvořákovi (Mariánské Lázně), I. Miňálovi (Bratislava), A. Kůrkovi (Praha) a I. Těťálovi (Plzeň).

LITERATURA

- AG 2010: Arachnologische Gesellschaft e. V. – <http://www.spiderling.de/arages/index2.htm> (zobrazeno 20.5.2010).
- BÁRTA E. 1869: Verzeichniss der Spinnen des nördlichen Böhmens, pp. 133–140, 209–212. – In: KOŘISTKA C. & KREJČÍ J. (eds). Archiv für die naturwissenschaftliche Landesdurchforschung von Böhmen. Erster Band. Section IV, Zoologische Abtheilung. Commissions-Verlag von F. Řivnáč, Praha, 254 pp.
- BEZDĚČKA P. 2008: Seznam sekáčů (Opiliones) České republiky. Checklist of harvestmen (Opiliones) of the Czech Republic. – Klapalekiana, 44: 109–120.
- HALLAN J. 2008: The Joel Hallan's complete list of species of Opiliones of the World. – <http://insects.tamu.edu/research/collection/hallan/Acari/Family/Opiliones1.htm> (zobrazeno 20.5.2010).
- KLIMEŠ L. 2000: Checklist of harvestmen (Opiliones) of Czechia and Slovakia. – Ekológia (Bratislava) 19, Suppl. 3: 125–128.
- KRATOCHVÍL J. 1934: Sekáči (Opiliones) Československé republiky. (Les Opilions de Tchécoslovaquie). – Práce Moravské Přírodovědecké Společnosti, 9(5): 1–35.
- MARTENS J. 1978: Spinnentiere, Arachnida: Weberknechte, Opiliones. – Die Tierwelt Deutschlands. Vol. 64, VEB Gustav Fischer Verlag Jena, 464 pp.
- STARĚGA W. 2000: Check-list of harvestmen (Opiliones) of Poland. – <http://www.arachnologia.edu.pl/kosarze.html> (zobrazeno 20.5.2010).
- ŠILHAVÝ V. 1956: Sekáči – Opilionidea. – Fauna ČSR 7, Nakladatelství Čs. Akad. věd., Praha, 273 pp.